

ČÍSLO 21 • 22. 5. 2004

TOP
ma

SOBOTNÍ PŘÍLOHA

DENÍKY BOHEMIA

*Večerník
Praha*

DENÍKY MORAVIA

Jan B. Špidlen

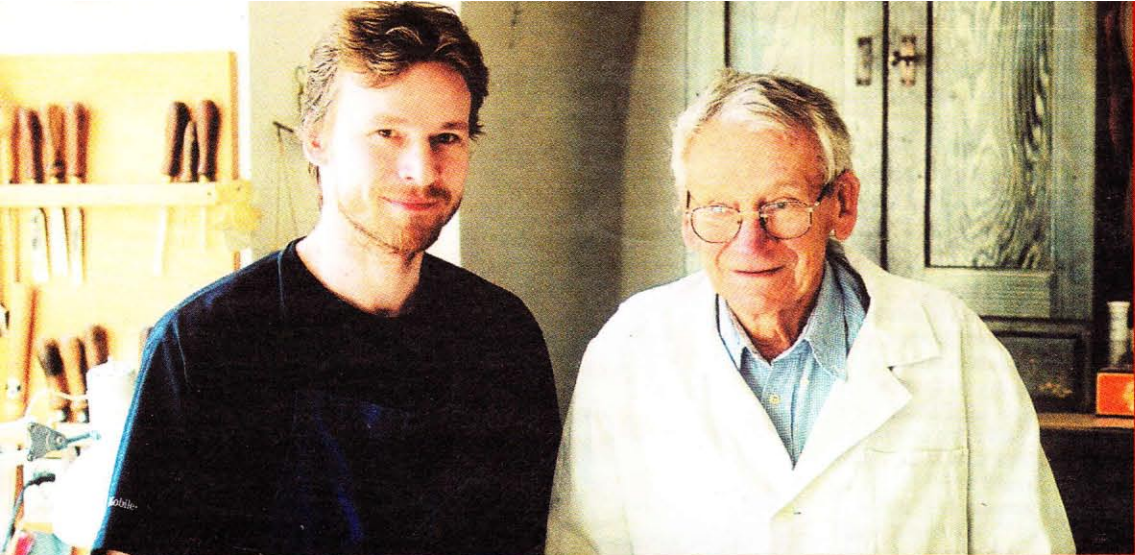
HOUSLE

se drží pod krkem

Foto Jaroslav JIŘÍČKA

TOP VÍKEND
shop

**Opět příští víkend!
To nejlepší z hudby, knih a filmů
jen pro vás!**

bylo zdůrazněno. Je to věc reklamy a patří to k tomu. To jméno přitahuje.)

Jak dlouho vám trvá postavit nové housle?

Kdybych měl nějaké stroje nebo pomocníky, tak polovinu těch houslí mi udělají oni a já je potom jen dokončím a nalakuji. Ale tohle není náš způsob. My děláme všechno od začátku do konce sami a nejlépe, jak to jde. U nás žádná druhá kategorie neexistuje. A do roka udělám tak čtyři.

Co musí člověk mít, aby se tomuto řemeslu mohl věnovat?

Trpělivost a výtvarné vlohy. Zručnost se dá i naučit, ale člověk musí mít schopnost vnímat tvar a odlišnosti.

Když jsem přišla do pražské dílny ve Františkánské zahradě, lakoval Jan Baptista Špidlen právě housle pro německého klienta. Šestatřicetiletý houslař je už čtvrtou generací slavného českého rodu. Vloni si z mezinárodní soutěže v italské Cremoně odvezl dvě první ceny a k tomu ještě tři další. Dosud se prý nestalo, aby jeden houslař získal zároveň tolik ocenění. (Poznámkami vstupoval do našeho rozhovoru i jeho téměř čtyřiaosmdesátiletý otec Přemysl Otakar Špidlen.)

Napadlo vás někdy, že byste dělal něco jiného?

To napadne každé dítě, že chce být komínkem nebo popelářem. Já chtěl být policajtem. Ale dětské sny se nedají brát vážně. Odmalička jsem sportoval, ale nedělal jsem si iluze, že bych se stal profesionálním sportovcem. Houslařina nám vždycky zaručovala dobrý standard. Otec byl uznávaný, všichni ho zdravili, tak bylo prostě nejlákavější to po něm převzít. **Máte dvě nevlastní sestry, které se nepotatily. Může být žena dobrou houslařkou?**

Je to možné a děje se to. Třeba dcera Tomáše Pilaře Šárka je houslařka. Dneska už to není nic tak výjimečného. Pokud vím, tak první houslařkou v české historii byla Johanna Metelková už někdy v druhé polovině devatenáctého století.

Vedete si rodinnou kroniku?

Teď mluvím za sebe. Mě nebaví vést nějaké statistiky a archivovat údaje. Samozřejmě tu máme různé fotky a dopisy, ale je to někde v šanonech. Když přijde nějaký filmový štáb, tak se ty fotky najdou a použijí, ale kroniku jako takovou to nemáme. Zato tu máme už desetiletí pověšené tablo s mozaikou fotografií a pár zarámovaných obrázků významných zákazníků a osobností s jejich podpisy.

K nejslavnějším houslařským školám patří italská, německá a pražská. Platí to dosud? A kolik je u nás vynikajících houslařů?

Vynechala jste francouzskou. Každá

země má svou školu. Kdybych to měl seřadit podle významu, tak samozřejmě ta italská je nejvýznamnější, pak asi francouzská a německá. Ta pražská je s německou hodně spřízněná. Následovaly by anglická a holandská. A houslaři u nás? To záleží na tom, jaké stanovíte měřítko. Těch, kteří jsou schopni se u nás uživit stavbou nových nástrojů, je snad pět.

Jste prý členem nějaké mezinárodní expertní houslařské skupiny.

(P. O.: Syn byl vybrán do úzkého mezinárodního kolektivu devíti houslařů, kteří by měli posunout vývoj houslí dopředu.) Iniciovaly to USA, ale nové téma to není. Stále opakujeme klasické modely podle Stradivariho, Guarneriho a Amatiho. Už mockrát se někdo snažil rozseknout ten začarovaný kruh, ale vždycky to skončilo nezdarem.

Proč něco vylepšovat, když stradivárky jsou dokonalým nástrojem?

Jistě, proč to dělat jinak? Je to trochu samoučelné. Spíš půjde o to zjistit, jaké jsou rezervy. Je samozřejmě, že všichni muzikanti chtějí co nejsilnější, nejhlutnější a nejbarevnější zvuk. Třeba opravdu přijdeme na nějakou změnu v konstrukci, která tento efekt bude mít. Neklademe si žádná omezení, snad jen aby to stále byly housle. Nicméně je mi jasné, že například elektronické housle nenahradí ty klasické. Je to prostě už jiné odvětví a tudy jít nechci.

Bez kterého smyslu by se houslař nemohl obejít?

Nejméně potřebuje čich, ale když si prohlížím lak na cizích houslích, tak si k nim přivoním, to mi něco napoví. Bez zraku a bez sluchu to asi taky nejde. (P. O.: Občas si k nám dá spravit housle nějaký slepec. Vypadají úplně jinak než normální. On je čistí někde jinde, než jsou špinavé a tak dále, až je úplně předělá.)

Jaký nejmenší a největší nástroj používáte a z kolika dílů se housle staví?

Vy tedy máte otázky. Nejmenší je asi dva centimetry dlouhý hoblíček a největší rámová pila. Díly jsem nikdy ne-

počítal. Tak to udělám teď, zajímalo by mě to. – Tak je jich padesát jedna.

Kdo jsou vaši zákazníci? Sbírají housle třeba bohatí podnikatelé?

Nástroje nejsou levné, tak nemůžete čekat, že si je budou kupovat lidé, kteří jdou okolo, nebo turisté. Naši zákazníci jsou většinou profesionální muzikanti, ať už od nás nebo ze zahraničí, nebo i zasvěcení amatéři. Postavil jsem nástroje třeba pro několik lékařů. (P. O.: Jsou to hlavně cizinci, naši na to nemají. Ale pomalu se to vyrovnává.)

Podnikatelé sbírají obrazy a obvyklejší věci, tohle je příliš speciální. Ale restaurátorství my děláme jen tak okrajově. Spíš restaurujeme housle, které má otec ve své sbírce, nebo od významných klientů, kterým to nemůžeme odepřít. Když ale přijde někdo, koho neznáme, a chce opravit starožitné housle, tak ho většinou odmítneme.

Který nejdražší nebo nejstarší nástroj jste držel v ruce?

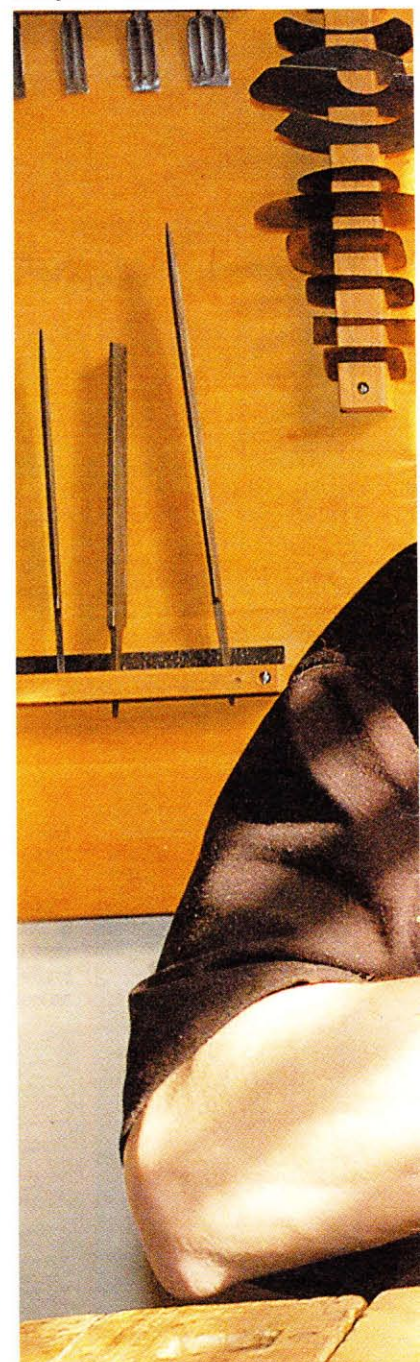
Nejstarší byly asi amatky, ale ty nebyly zase nejdražší. (P. O.: Nejdražší jsou Stradivari a Guarneri a ty se prodávají jen na aukcích nebo z ruky do ruky jako pozůstalost. Takové housle přijdou na několik milionů dolarů. Já jsem kdysi mohl hrát na Kubelkovy stradivárky Emperor, a to byly v té době nejdražší housle na světě a byly skutečně nejlepší.)

Kolik stojí housle u vás?

Obecně řečeno se cena mistrovských špičkových nástrojů pohybuje nad sto tisic.

Stradivárky a guarnerky jsou pojmem. V čem tkví jejich tajemství?

To právě nikdo neví a proto je to tajemství. Je třeba odlišit tu objektivní dokazatelnou kvalitu, že skutečně nádherně znějí, že mají skutečně nádherný lak, to je jedna stránka věci. Druhá je legenda kolem nich, kterou si za ta staletí vydobyly. Jsou to neopakovatelná umělecká díla, a proto mají tu cenu. (P. O.: Zažil jsem koncert, kde mladá japonská houslistka hrála na vypůjčené stradivárky Dauphin. A to jsou vůbec jedny z nejkrásnějších houslí na světě. A v programu to

Ale i když má někdo úžasný talent, stejně se vyvíjí, talent není všechno, stejně člověk musí trénovat a tříbit si zrak.

Co vám přinesl loňský fenomenální úspěch v Cremoně?

Samozřejmě mi přibýly objednávky a dostal jsem se do toho světového výběru. Z jedné americké nadace mě taky přizvali mezi jedenadvacet nejlepších houslařů světa, kteří by měli postavit repliky nejslavnějších nástrojů. Z východního světa jsem tam jediný a asi nejmladší. Jsou tam houslaři renomovaných jmen, kteří dělají porotce soutěží.

Po otci jste podědil taky velkou ná-

klonnost ke sportům. Nebojíte se zranění?

Je to pro mě změna prostředí a relaxace. Nedávno jsem se zúčastnil snowboardových závodů v Pasekách nad Jizerou, kde závodilo i několik dobře trénovaných chlapů. Byl jsem třetí. Pro mě bylo vždycky přirozené sportovat a myslet na zranění rukou by pro mě bylo strašně omezení. Takhle já uvažovat nemůžu. Když si zlomím prst, tak za měsíc už zase budu pracovat. Nejsem houslista, u něho by to byl velký průšvih. (P. O.: Jezdí na motorce i brněnský okruh a nedávno boural.)

Neláká vás koupit si třeba harleye?

Ne, je to jen hromada chromu.

Máte čas ještě na další koníčky a stiháte vůbec rodinu?

Mám moc rád zvířata. Tady máme andulky, doma velkého papouška aru, kocoura a želvu. Surfuju. A chodím na hokej. Vesměs adrenalinové sporty. V dílně vedle diplomů za housle mi visí jeden za bungee jumping – seskok z padesáti šesti metrů. V sezoně jezdíme po práci s kamarády dvě hodiny na kole. Při tom si vyčistím hlavu. Doma mnoho času nestrávím. A žena na tyhle moje aktivity nadává.

Máte syna a dceru. Budou z nich houslaři?

Kdyby to po mně syn nepodědil, va-

dilo by mi to, ale co člověk může dělat. Zatím ho houslařina zajímá, ale nevím, jestli může brát vážně, když v sedmi letech říká, že bude houslař. Ani neví, co to znamená. U dcery, které je pět let, je to výmluvnější. Sedává v dílně častěji než v kuchyni.

V rodu Františků, Otakarů a Přemyslů jste první Jan Baptista. Jak to?

Jméno Baptista neboli Křtitel se v historii houslařství často opakuje. Onehdá jsem zjistil ve svém rodném listě, že jsem taky Jan Baptista. Líbilo se mi to a začal jsem se tak na housle podepisovat. Ale moji kamarádi si ze mě dělají srandu a někdy mi řeknou „Jan Bagrista“.

DVOJÍ HOUSLE

Špidlenů

Zuzana AGUILAROVÁ
Foto Jaroslav JIRICKA